

ANNA KOZŁOWSKA

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

ORCID 0000-0001-7465-9316

Jadwiga Puzynina jako badaczka języka autorów

Zainteresowanie idiolektem towarzyszyło Jadwidze Puzyninie od początku drogi naukowej – dość przypomnieć, że jej praca magisterska, przygotowana pod kierunkiem Witolda Doroszewskiego i obroniona w 1951 roku na polonistycie Uniwersytetu Warszawskiego, była poświęcona słowotwórstwu rzeczowników w dziełach Jana Kochanowskiego. Choć rozprawa nie ukazała się w całości, stała się podstawą opublikowanego kilka lat później artykułu o słownictwie *Psalterza Dawidów* (zob. Puzynina 1955b). W problematykę języka pisarzy wpiisywał się również debiutancki, ogłoszony jeszcze pod panieńskim nazwiskiem artykuł poświęcony dyskusji na temat gwary w *Chłopach* Reymonta (Zapolska 1951), skoncentrowany wprawdzie – zgodnie z ówczesnym paradygmatem badawczym – przede wszystkim na zagadnieniu realizmu użytych przez pisarza środków stylizacyjnych, sygnalizujący jednak wyraźnie specyfikę autorskiego, w tym kreatywnego użycia języka.

Okazję do bliższego zetknięcia się z zagadnieniami języka autorów młoda polonistka otrzymała wkrótce po studiach, kiedy – nie uzyskawszy upragnionego etatu na Uniwersytecie Warszawskim – została stypendystką Instytutu Badań Literackich PAN (w latach 1952–1955) i zaczęła uczestniczyć w bibliograficzno-wydawniczych pracach zespołu Marii Renaty Mayenowej, który zajmował się problematyką świadomości językowo-stylistycznej twórców epok dawnych. W ramach tych działań Puzynina opublikowała (wraz z Lucyllą Pszczołowską) artykuł *Tłumacze Odrodzenia o swoich przekładach* (Pszczołowska, Puzynina 1954) oraz opracowała drugi tom *Wypowiedzi o języku i stylu w okresie staropolskim* (Puzynina

1963), w którym zarejestrowano wyrazy oraz formy opatrzone przez staropolskich autorów kwalifikatorami gramatycznymi lub stylistycznymi.

Mimo iż głównym przedmiotem jej zainteresowań w tym okresie była historyczna świadomość językowo-stylistyczna, uczona zdobyła wówczas również pogłębioną wiedzę o staropolszczyźnie, wykorzystaną jeszcze po latach przy pisaniu rozprawy o języku pieśni pasyjnej (Puzynina 1977).

Lata 50. to dla badaczki także czas intensywnej pracy nad monografią *Thesaurusa* Grzegorza Knapiusza (Knapiusza), którą w 1960 roku przedstawiła jako pracę doktorską, a w kolejnym roku opublikowała (Puzynina 1961). Wcześniej ukazało się jeszcze kilka jej artykułów na temat warsztatu naukowego i języka Knapiusza. Zarówno całość rozprawy (Puzynina 1961)¹, jak i większość opracowań częściowych (Puzynina 1956a; 1958a; 1958c; 1960) zostały pomyślane przede wszystkim jako studia z dziejów leksykografii i historii języka polskiego, ale w dorobku młodej uczonej pojawiają się również publikacje opisujące osobliwości dzieła Knapiusza, w tym wyróżniki jego idiolektu *sensu stricto*: utworzone przez słownikarza neologizmy (Puzynina 1955a) oraz obecne w jego dziele autorskie poprawki (Puzynina 1958b; 1959). Tego rodzaju prace (a w szerszym sensie – wszelkie studia ukazujące specyfikę poszczególnych leksykonów) z dzisiejszej perspektywy można, a nawet należałoby uznać za charakterystykę idiolektu twórców słowników, które (zwłaszcza jeśli mowa o dziełach dawnych i jednoautorskich) są przecież „dokumentami [...] postawy ich autorów wobec świata, kodują światopogląd jednostek twórczych i odzwierciedlają ich idiomiedzę” (Wojan 2024: 59). Spojrzenie na dawne słowniki jako na świadectwa światopoglądu ich twórców zaprezentowała zresztą Puzynina w swoich dużo późniejszych artykułach omawiających obraz świata w *Nowym dykcjonarzu... Michała Abrahama Trotza* (Puzynina 1993a) oraz obecność metaforyki w dawnych leksykonach (Puzynina 2000a).

Po wspomnianej już obronie doktoratu, poprzedzonej powrotem na UW i uzyskaniem etatu starszego asystenta w prowadzonej przez Witolda Doroszewskiego Pracowni Leksykologicznej przy Katedrze Współczesnego Języka Polskiego (w 1956 roku), idiolektologiczne zainteresowania Jadwigi Puzyniny przygasły, a w jej pracy naukowej na pierwszy plan wysunęły się zagadnienia słotwórcze, którym uczona poświęciła niemal dwie dekady. Prace nad językiem autorów musiały poczekać aż do wczesnych lat 80. Na ten trudny czas przypada

¹ Na taką orientację badawczą wskazują tytuł oraz deklaracja autorki: „Czas [...] dać możliwie udokumentowane naświetlenie postaci Knapiusza jako leksykografa i językoznawcy na tle jego epoki, ukazać ewolucję zawartości i formy jego dzieła oraz rolę *Thesaurusa* na tle historii języka polskiego” (Puzynina 1961: 11).

początek pogłębianych studiów badaczki nad twórczością i językiem autora, który na długie lata stał się zarówno głównym bohaterem jej tekstów z zakresu idiolektologii, jak i – a może przede wszystkim – „sojusznikiem w walce o wartości” (Puzynina 2010: 136), niekwestionowanym autorytetem intelektualnym i duchowym. Okoliczności zainteresowania Pani Profesor Norwidem i powołania Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida UW (1983) były już opisywane (zob. *Norwid i my...* 2016: 18–33); całościowej i wyczerpującej charakterystyki do czekał się również norwidologiczny dorobek Jadwigi Puzyniny (zob. Kozłowska 2024; Cegiela, Korpysz, Waszakowa 2025: 9–12; Korpysz, Kozłowska 2025). Ze względu na istnienie oraz dostępność wskazanych publikacji nie ma potrzeby powtarzania tutaj ani nawet rekapitulowania informacji o jej dokonaniach na polu języka i tekstów autora *Vade-mecum*.

Choć Cyprian Norwid zdominował życie zawodowe Jadwigi Puzyniny na długie lata, a właściwie aż do jej śmierci (ostatnim opublikowanym tekstem Pani Profesor – niejako ostatnim słowem – był wybór prac „*Słowo*” w twórczości *Norwida*, Puzynina 2024), bynajmniej nie pozostał on jedynym interesującym ją pisarzem. Przeciwnie, można powiedzieć, że wejście w świat jego języka i myśli, a zwłaszcza w jego aksjologię, pociągnęło za sobą stopniowe poszerzanie grona autorów, których tekstom poświęcała badawczą uwagę. Chronologicznie pierwszym z nich był Stanisław Jerzy Lec. Już w 1985 roku – w roku norwidologicznego debiutu Jadwigi Puzyniny – ukazała się przygotowana przez nią charakterystyka stosowanych przez Leca zabiegów językowych (Puzynina 1985). Po latach, przygotowując książkę *Słowo Norwida*, uczona powróciła jeszcze do twórczości aforysty i opracowała zagadnienie obrazu słowa w jego *Myślach nieuczesanych* (Puzynina 2006a).

W dorobku Jadwigi Puzyniny znajdują się także publikacje dotyczące poezji ks. Janusza Stanisława Pasierba. Zainteresowanie uczoney tą twórczością, zrodzone w końcu wieku XX z inspiracji Marii Wilczek znalazło wyraz w trzech szkicach, z których dwa zostały ogłoszone jako posłowania do edycji utworów poety (Puzynina 1998b; 2003a; 2008). Warto może dodać, że poza Cyprianem Norwidem (w jakimś stopniu także Karolem Wojtyłą, choć tu sprawa jest bardziej skomplikowana) ks. Pasierb był jedynym bohaterem idiolektologicznych prac Puzyniny, którego spuścizną udało się badaczce zainteresować swoich uczniów na tyle skutecznie, aby nakłonić ich do przygotowania studiów dotyczących jego twórczości (zob. Kadyjewska 2003; Sobotka 2003; Żukowska 1999).

Początek XXI wieku przyniósł uczoney intensywną lekturę dorobku dwóch wielkich, choć bardzo różnych współczesnych poetów: Zbigniewa Herberta oraz Czesława Miłosza. Zaowocowała ona artykułami omawiającymi ważne dla nich

słowa i pojęcia: *niebo* w poezji Herberta (Puzynina 2000b) oraz *słowo* w twórczości Miłosa (Puzynina 2002).

Kolejnym autorem obecnym w pracach Jadwigi Puzyniny jest Karol Wojtyła. Choć w dorobku publikacyjnym uczonej zainteresowanie tą twórczością wyraża się stosunkowo słabo (badaczka ogłosiła zaledwie jeden artykuł na jego temat), w rzeczywistości spędziła nad jego utworami niemal 20 lat. Impulsem do głębszego wejścia w świat Wojtyły było poświęcenie gmachu Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, dokonane przez Jana Pawła II 11 czerwca 1999 roku, w trakcie jego 7. pielgrzymki do Polski. Pani Profesor została wtedy poproszona o wygłoszenie wykładu dla gości oczekujących w gmachu BUW na przybycie papieża². Jako temat swojego wystąpienia wybrała użycia słowa *spotkanie* w jego twórczości literackiej³. Artykuł przygotowany na podstawie wykładu – wspominany już jedyny tekst uczonej o tym autorze – ukazał się drukiem dopiero po kilku latach, w zbiorze *Słowo poety* (zob. Puzynina 2006b).

Do poezji Wojtyły przyszło Jadwidze Puzyninie powrócić jeszcze w 2015 roku, gdy dwaj metropolici: krakowski i warszawski powołali komitet przygotowujący pierwsze krytyczne wydanie tekstów związanych z działalnością artystyczną poety-papieża. Pani Profesor została wówczas wiceprzewodniczącą zespołu, na czele którego stanął Jacek Popiel. Uczona brała aktywny udział w ustaleniu zasad edycji oraz w opracowywaniu pierwszego tomu, tzn. zbioru tekstów juvenilnych, który ukazał się w 2019 roku: na potrzeby zespołu napisała wewnętrzną (niepublikowaną) recenzję naukową tego wydania i konsultowała rezultaty pracy na różnych jej etapach (zob. Puzynina 2019b).

Część prac dotyczących języka wymienionych powyżej autorów została zebrana – obok kilku szkiców o Norwidzie – w tomie *Słowo poety* (Puzynina 2006). Zbiór ten, reprezentatywny dla zainteresowań idiolektologicznych Pani Profesor z końca XX i początku XXI wieku, z oczywistych względów nie zawiera jednak studiów odnoszących się do dorobku dwóch bardzo bliskich uczonej poetów, których tekstami zafascynowała się jednak nieco później: ks. Jana Twardowskiego oraz Wojciecha Kudyby.

Twórczości, a częściowo i osobowości księdza Jana Twardowskiego dotyczą dwa szkice, które ukazały się w roku 2007: posłowie do najpełniejszego zbioru utworów poety przygotowanego przez Aleksandrę Iwanowską (Puzynina 2007b)

² Wizyta papieża w BUW została nagrana i udostępniona przez Uniwersytet Warszawski w serwisie You Tube: https://www.youtube.com/watch?v=119_6bOrkEo [dostęp 14.08.2025].

³ O tym, jak wnikliwie uczona studiowała utwory poety, świadczy pochodzący z jej księgozbioru i znajdujący się w posiadaniu autorki tego tekstu tom *Poezji i dramatów* Wojtyły (wydanie z 1986 roku) z wprowadzonymi jej ręką zaznaczeniami i notatkami.

oraz artykuł w monografii zbiorowej, opublikowanej jako rezultat spotkania, którym Wydział Polonistyki UW uczcił swego wybitnego absolwenta wkrótce po jego śmierci (Puzynina 2007a). Jadwiga Puzynina redagowała zresztą tę pracę zbiorową we współpracy z Ewą Hoffmann-Piotrowską (Puzynina 2007c)⁴.

W drugiej dekadzie XXI wieku badaczka ogłosiła jeszcze dwa artykuły na temat języka poetyckiego Wojciecha Kudyby, którego wiersze znała wprawdzie już od jakiegoś czasu (co najmniej od publikacji tomiku Kudyby *Tyszowce i inne miasta* w 2005 roku), ale o którego twórczości literackiej wcześniej nie miała okazji pisać⁵.

W swojej działalności dydaktycznej, w trakcie rozmaitych wypowiedzi okolicznościowych, a nawet w niektórych pracach Pani Profesor okazjonalnie przywoływała też utwory Wisławy Szymborskiej, jednak ostatecznie nie przygotowała żadnego tekstu analitycznego, w którym omawiałaby wiersze noblistki. Śladem zainteresowania jej poezją jest jedynie recenzja książki Agaty Brajerskiej-Mazur, poświęconej przekładom twórczości Szymborskiej na język angielski (Puzynina 2014).

Chyba największa grupa prac Jadwigi Puzyniny dotyczących poszczególnych autorów koncentruje się na zagadnieniach leksykalnych, z czasem coraz częściej rozpatrywanych w powiązaniu z problematyką aksjologiczną. W swoich dojrzałych publikacjach badaczka chętnie brała na warsztat słowo bądź pojęcie ważne dla danego pisarza, dążąc w analizie do rekonstrukcji fragmentu jego światopoglądu. Podobny cel przyświecał jej również w opracowaniach, których tematem były obecne w rozważanych tekstach zabiegi językowe: metafory, enumeracje, gry językowe itp. Późne prace idiolektologiczne ujawniają tendencję, która zarysowuje się wyraźnie także w badaniach Pani Profesor nad Norwidem (zob. Korpysz, Kozłowska 2025): z biegiem lat dążenie do opisywania cech języka i wypowiedzi przekształca się w chęć poznawania ich użytkownika i twórcy – jego osobowości, doświadczeń, przekonań i wartości, ujmowanych tak, jak się jawią przez pryzmat jego idiolektu i tekstów. „Pomnażanie wiedzy o danym autorze”

-
- 4 Na marginesie warto wspomnieć, że Jadwigę Puzyninę połączyły z księdzem Twardowskim także losy pośmiertne – właśnie w bezpośrednim sąsiedztwie poety przyszło jej spocząć w Panteonie Wielkich Polaków w Świątyni Opatrzności Bożej.
 - 5 Wojciech Kudyba jest również literaturoznawcą – kiedyś przede wszystkim norwidologiem, dziś głównie badaczem literatury współczesnej. Profesor Puzynina recenzowała jego rozprawę doktorską, poświęconą językowi religijnemu Cypriana Norwida (zmieniona wersja tej recenzji została opublikowana jako: Puzynina 2002–2003).

(Puzynina 1990: 209) uznała zresztą badaczka za jeden z głównych celów przygotowywania słowników pisarzy⁶ i w ogóle pracy nad językiem indywiduów.

Poza tekstami skoncentrowanymi na spuściźnie poszczególnych autorów do idiolektologicznego dorobku Jadwigi Puzyniny można zaliczyć też te prace, w których wypowiedzi pisarzy stanowią istotny materiał ilustracyjny lub podstawę do ogólniejszych analiz. Choć znaczną część swoich najważniejszych rozpraw o charakterze syntetyzującym uczona oparła na przykładach użyć zaczerpniętych z pism Norwida, nie brakuje również takich, w których istotną rolę odgrywają utwory innych autorów, jak np. studium na temat obrazu Boga w poezji romanetycznej (Puzynina 1999) czy dwa szkice na temat sacrum (Puzynina 1998a; 2001).

Effektem wieloletniej działalności w Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida, a zwłaszcza prac nad nowatorską koncepcją słownika, są publikacje oceniające stan polskiej i słowiańskiej leksykografii autorskiej oraz prezentujące postulaty, które odnoszą się do celów, podstawy materiałowej, zawartości i sposobu opracowania słownika idealnego (Puzynina 1988; 1993b). Zagadnieniami leksykografii autorskiej badaczka interesowała się zresztą już wcześniej, o czym świadczy ogłoszona w 1967 roku recenzja pierwszego tomu *Słownika języka Jana Chryzostoma Paska* (Puzynina 1967).

Pani Profesor pozostawiła również dwa artykuły przeglądowe, w których wskazała i udokumentowała dość nieoczywiste, lecz bardzo istotne dla siebie aspekty polskich studiów nad językiem autorów, a mianowicie ich powiązanie z problematyką interpretacji (Puzynina 2009) oraz rolę w kształtowaniu kultury duchowej (Puzynina 2010).

Na zakończenie tej części trzeba dodać, że przygotowywane przez badaczkę studia z omawianego zakresu, udatnie łączące problematykę aksjolingwistyczną i semantyczną, stanowiły ważną inspirację dla ogólnopolskich badań nad kreatywnością języka, modyfikacjami znaczeniowymi obecnymi w tekście artystycznym czy szerzej – kreatywnym, nad teorią konotacji znaczeniowych i definicji otwartych.

* * *

Jadwiga Puzynina kilkakrotnie wskazywała na ważność pracy nad językiem autorów. W okolicznościowej rozmowie przeprowadzonej w 1998 roku

⁶ Pozostałe cele to: pomoc w rozumieniu tekstów danego autora; dostarczanie wiedzy o jego języku oraz przysparzanie cząstkowych informacji o kulturze i języku danej epoki (Puzynina 1990: 206).

i opublikowanej w jubileuszowym, dedykowanym jej tomie „Prac Filologicznych” wyznała:

Pasję mego w pełni dojrzałego życia naukowego stanowi to, co się dzieje pomiędzy znakiem językowym a poszczególnymi jego użytkownikami (nadawcami i odbiorcami) oraz całymi społecznościami mówiących (*Wokół spraw ważnych i istotnych...* 1998: 16).

Uczona nie ukrywała, że za jej decyzjami dotyczącymi wyboru bohaterów tekstów oraz omawianych zagadnień stoją określone przekonania aksjologiczne, a swoje badania nad idiolektami traktowała jako rodzaj zaangażowania społecznego. Najpełniej widać to chyba w przemówieniu wygłoszonym przez nią 9 maja 2005 roku z okazji otrzymania Nagrody im. Księdza Idziego Radziszewskiego. W wystąpieniu mowa nie tylko o (właściwej przede wszystkim samej Puzyninie) motywacji podejmowania lingwistycznych badań nad „wartościami moralnymi w twórczości wybitnych jednostek, zwłaszcza poetów”⁷, lecz także o możliwości oddziaływania takich prac na odbiorców:

Nie mogę tu mówić o postawach wszystkich językoznawców decydujących o podejmowaniu przez nich tego rodzaju prac, ale wiem, że dla wielu z nich motywem zajmowania się taką tematyką staje się poczucie bliskości światopoglądowej wobec autora badanego dzieła, a także nadzieja na to, że ukazywanie głębokich myślowo, a zarazem pięknych wypowiedzi związanych z daną wartością kogoś, kto jest dla wielu członków społeczeństwa autorytetem, może wpływać na refleksyjne przeżycie tej wartości i potraktowanie jej jako zobowiązującej w działaniu. Jest rzeczą oczywistą, że wszelkie prace językoznawców [...] docierają tylko do ograniczonych kręgów humanistów, głównie filologów, jednakże oddziaływania interakcyjne na budowę osobowości, o których wiele się mówi w filozofii dialogu i spotkania, dają nadzieję dalszego promieniowania tych treści, na których autorom tego rodzaju prac językoznawczych zależy (Puzynina 2011: 117).

Przywołana w zakończeniu tej wypowiedzi filozofia dialogu stanowi niewątpliwie klucz do wypracowanego przez uczoną – fundującego jej idiolektologiczne dociekania i zarazem z nich wynikającego – spojrzenia na istotę języka i tekstu, a także na rolę językoznawstwa. Najogólniej rzecz ujmując, chodzi tu o język wyrażający wartości i myśli swoich użytkowników, tekst ujmowany jako przestrzeń

⁷ Słowa te można odnieść chyba także do prac na temat „idiolektów poetów, których utwory wiążą się z wartościami sakralnymi” (Puzynina 2011: 118).

spotkania z innymi i z Innym (por. Puzynina 2001: 95) oraz o językoznawstwo służące przede wszystkim wzajemnemu zrozumieniu i porozumieniu.

Bibliografia

Prace o Jadwidze Puzyninie (wybór)

- Bartmiński J., 2010, *Profesor Jadwiga Puzynina i program lingwistyki aksjologicznej*, „Etnolingwistyka” 22, s. 9–11.
- Cegieła A., Korpysz T., Waszakowa K., 2025, *Profesor Jadwiga Puzynina (1928–2025)*, „Poradnik Językowy” 4, s. 7–18.
- Chojak J., Nagórko A., 1991, *Profesor Jadwiga Puzynina – podwójny jubileusz*, „Poradnik Językowy” 5–6, s. 147–152.
- Dobrzyńska T., 2018, *Kilka myśli na Jubileusz Profesor Jadwigi Puzyniny*, w: *Ku rzeczom niebiałym*, red. J. Chojak, Z. Zaron, Warszawa, s. 15–35.
- Korpysz T., 2025, *Profesor Jadwiga Puzynina (1928–2025)*, „Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego” 87, s. 177–183, <https://tnw.waw.pl/wp.../uploads/2025/11/RocznikTNW2025.pdf>.
- Korpysz T., Kozłowska A., 2025, *Norwidowska droga Jadwigi Puzyniny*, „Studia Norwidiana” 43, s. 335–356, DOI: <https://doi.org/10.18290/sn2543.20>.
- Kozłowska A., 2024, *Posłowie*, w: J. Puzynina, „Słowo” w twórczości Norwida, teksty wybrał i wstępem opatrzył T. Korpysz, posłowie A. Kozłowska, Dębinki, s. 349–357.
- Kozłowska A., Waszakowa K., 2025, *Jadwiga Puzynina (1928–2025)*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 81, s. 5–12, <https://biuletynptj.com/issue/17144>.
- Subko B., Waszakowa K., 1998, *Życiorys naukowy Profesor Jadwigi Puzyniny*, „Prace Filologiczne” 43, s. 9–13.
- Wokół spraw ważnych i istotnych (Z profesora Jadwigą Puzyniną rozmawiają Barbara Subko i Krystyna Waszakowa), 1998, „Prace Filologiczne” 43, s. 15–25.

Bibliografie prac Jadwigi Puzyniny

- Kadyjewska A., Waszakowa K., 1998, *Bibliografia prac profesor Jadwigi Puzyniny*, „Prace Filologiczne” 43, s. 27–44.
- Korpysz T., 2025, *Bibliografia prac norwidologicznych prof. Jadwigi Puzyniny*, „Studia Norwidiana” 43, s. 349–355.
- „Poradnik Językowy” 1991, 5–6, s. 153–159.
- Waszakowa K., 2007, *Bibliografia prac Profesor Jadwigi Puzyniny*, „Przegląd Humanistyczny” 1, s. 235–242.

Prace Jadwigi Puzyniny poświęcone językowi autorów⁸

1951

- Zapolska J., 1951, *Dyskusja o gwarze w „Chłopach” Reymonta*, „Poradnik Językowy” 3, s. 24–26.

⁸ Bibliografia nie obejmuje norwidologicznych prac Jadwigi Puzyniny – ich pełen wykaz można znaleźć w: Korpysz 2025. Zawiera ona nie tylko teksty poświęcone w całości poszczególnym autorom, lecz także takie, w których ich utwory stanowią istotny materiał ilustracyjny lub też podstawę do analiz o charakterze ogólniejszym. Została ułożona w porządku chronologicznym.

1954

Pszczółowska L., Puzynina J., 1954, *Tłumacze Odrodzenia o swoich przekładach*, „Poradnik Językowy” 9, s. 14–26.

1955

Puzynina J., 1955a, *Neologizmy Grzegorza Knapskiego*, „Poradnik Językowy” 2, s. 41–51; 3, s. 91–107.

Puzynina J., 1955b, *Ze słownictwa „Psałterza Dawidowa” przekładania Jana Kochanowskiego*, „Poradnik Językowy” 6, s. 206–225.

1956

Puzynina J., 1956a, *O metodzie leksykograficznej w „Thesaurisie” Grzegorza Knapskiego*, „Poradnik Językowy” 4, s. 121–129; 5, s. 168–175; 6, s. 216–221.

1958

Puzynina J., 1958a, *Dwa wydania „Thesaurusa” Grzegorza Knapskiego (1621 i 1643)*, „Pamiętnik Literacki” 4, s. 433–473.

Puzynina J., 1958b, *O korektach autorskich w pierwszym wydaniu Knapiuszowego „Thesaurusa”*, „Poradnik Językowy” 10, s. 488–497.

Puzynina J., 1958c, *Semantyka w „Thesaurisie” Grzegorza Knapskiego*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” 17, s. 127–145.

1959

Puzynina J., 1959, *O korektach autorskich w pierwszym wydaniu Knapiuszowego „Thesaurusa” (dokończenie)*, „Poradnik Językowy” 1–2, s. 35–43.

1960

Puzynina J., 1960, *Karta z dziejów polsko-czeskich stosunków językowych w XVII w.: bohemia w polsko-łacińskim słowniku Grzegorza Knapskiego*, „Slavia” 3, s. 453–466.

1961

Puzynina J., 1961, *„Thesaurus” Grzegorza Knapiusza. Siedemnastowieczny warsztat pracy nad językiem polskim*, Wrocław, ss. 252.

1963

Puzynina J., 1963 (oprac.), *Wypowiedzi o języku i stylu w okresie staropolskim (do połowy XVIII w.)*, red. M.R. Mayenowa, t. 2: *Słownik*, oprac. J. Puzynina, Wrocław, ss. 841.

1967

Puzynina J., 1967, *„Słownik J.Ch. Paska”, T. I. pod red. H. Konecznej i W. Doroszewskiego*, Wrocław 1965, „Poradnik Językowy” 2, s. 81–85 [recenzja].

1977

Puzynina J., 1977, *Charakterystyka językowa staropolskiej pieśni pasyjnej*, w: *Polskie pieśni pasyjne. Średniowiecze i wiek XVI*, red. J. Nowak-Dłużniewski, t. 1: *Teksty i komentarze*, Warszawa, s. 45–68.

1985

Puzynina J., 1985, *O magii językowej Stanisława Jerzego Leca*, „Prace Filologiczne” 32, s. 277–281.

1988

Puzynina J., 1988, *O celach i metodach pracy nad słownikami autorów*, w: *Z polskich studiów slawistycznych*, seria VII: *Językoznawstwo*, Warszawa, s. 445–454.

1993

Puzynina J., 1993a, *Obraz świata w dziele leksykograficznym M.A. Trotza (1764)*, w: *Studien zur polnischen Literatur-, Sprach- und Kulturgeschichte im 18. Jahrhundert: Vorträge der 3. deutsch-polnischen Polonistenkonferenz, Tübingen, April 1991*, hrsg. von I. Kunert, Köln–Weimar–Wien, s. 71–87.

Puzynina J., 1993b, *Opis znaczenia w słowniku autora*, w: *O definicjach i definiowaniu*, red. J. Bartmiński, R. Tokarski, Lublin, s. 207–219.

1998

Puzynina J., 1998a, *Człowiek – język – sacrum*, w: *Człowiek – dzieło – sacrum*, red. S. Gajda, H.J. Sobeczko, Opole, s. 19–31.

Puzynina J., 1998b, *Doświadczenie nocy nad potokiem Jabbok*, posłowie w: J.S. Pasierb, *Wierze*, wybór i opracowanie M. Wilczek, posłowie J. Puzynina, Pelplin, s. 165–176.

1999

Puzynina J., 1999, *Językowy obraz Boga w poezji romantycznej*, w: *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego*, red. B. Kreja, Gdańsk, s. 99–116 [przedruk w: Puzynina 2006, s. 187–209].

2000

Puzynina J., 2000a, *Metaforyka w polskich słownikach epoki baroku*, „Prace Filologiczne” 45, s. 461–473.

Puzynina J., 2000b, *Niebo Herberta*, „Ethos” 4(52), s. 71–81 [przedruk w: Puzynina 2006 pod tytułem „Niebo” w poezji Herberta, s. 210–222].

2001

Puzynina J., 2001, *Język wiary w poezji współczesnej*, w: *Kultura i religia u progu III tysiąclecia*, red. W. Świątkiewicz, A. Pethe, Katowice, s. 94–108.

2002

Puzynina J., 2002, „Słowo” Miłosza, w: *Język narzędziem myślenia i działania. Materiały z konferencji zorganizowanej z okazji 100-lecia „Poradnika Językowego” (Warszawa, 10–11 maja 2001 r.)*, red. W. Gruszczyński, Warszawa, s. 44–58 [przedruk w: Puzynina 2006 pod tytułem „Słowo” w poezji Miłosza, s. 43–60].

2003

Puzynina J., 2003a, *Słowo Pasierba*, w: *Janusz St. Pasierb – poeta*, red. B. Kuczera-Chachulska, M. Łukaszuk, M. Prussak, Warszawa, s. 9–28 [przedruk w: Puzynina 2006 pod tytułem „Słowo” w twórczości Pasierba, s. 61–78].

Puzynina J., 2003b, „Słowo” w poezji Herberta, w: *Anabasis. Prace ofiarowane Profesor Krystynie Pisarkowej*, red. I. Bobrowski, Kraków, s. 261–271 [przedruk w: Puzynina 2006, s. 79–91].

2006

Puzynina J., 2006, *Słowo poety*, Warszawa [tu m.in. studia: *Słowo w „Myślach nieuczestnych” Leca* (Puzynina 2006a, s. 92–108) oraz *„Spotkanie” w twórczości literackiej Karola Wojtyły* (Puzynina 2006b, s. 223–240), a także zmienione i uzupełnione wersje następujących artykułów: Puzynina 1999; 2000b; 2002; 2003a; 2003b].

2007

Puzynina J., 2007a, *Ksiądz Jan Twardowski – poeta i człowiek*, w: „A to co na krótko, może być na zawsze...”. *Pokłosie spotkania poświęconego pamięci księdza Jana Twardowskiego*, red. E. Hoffmann-Piotrowska, J. Puzynina, Warszawa, s. 94–108.

Puzynina J., 2007b, *Poezja księdza Twardowskiego na fali czasu*, w: ks. J. Twardowski, *Zaufałem drodze. Wiersze zebrane z lat 1932–2006*, zebrała i opracowała A. Iwanowska, posłowiem opatrzyła J. Puzynina, Warszawa, s. 1135–1156.

Puzynina J., 2007c (red.), „A to co na krótko, może być na zawsze...”. *Pokłosie spotkania poświęconego pamięci księdza Jana Twardowskiego*, red. E. Hoffmann-Piotrowska, J. Puzynina, Warszawa.

2008

Puzynina J., 2008, *Wiem, że jesteś Drogą*, w: J.S. Pasierb, *Wiem, że jesteś Życiem*, wybór i oprac. M. Wilczek, Lublin, s. 65–71.

2009

Puzynina J., 2009, *Językoznawca jako interpretator tekstów poetyckich*, w: *Język pisarzy jako problem lingwistyki*, red. T. Korpysz, A. Kozłowska, Warszawa, s. 45–64.

2010

Puzynina J., 2010, *Współcześni językoznawcy jako współbadacze i animatorzy kultury duchowej*, Lublin [przedruk w: „LingVaria” 2011, nr 1, s. 111–123 (Puzynina 2011)].

2013

Puzynina J., 2013, *O poruszającej poezji Wojciecha Kudyby*, „Poradnik Językowy” 5, s. 51–67.

2014

Puzynina J., 2014, *Filutka z filigranu paraduje w cudzym losie* [recenzja książki Agaty Brajerskiej-Mazur *Filutka z filigranu paraduje w cudzym losie: Wisława Szymborska w angielskim przekładzie Stanisława Barańczaka i Clare Cavanagh*, Lublin 2012], „Roczniki Humanistyczne” 6, s. 183–187.

2019

Puzynina J., 2019, *Język poetycki Wojciecha Kudyby. Jak autor „Gorców Pana” wędruje do „miejszczystych”?*, w: *Język pisarzy: środki artystycznego wyrazu*, red. T. Korpysz, A. Kozłowska, Warszawa, s. 267–279.

Puzynina J., 2019b [konsultacje naukowe], w: K. Wojtyła – Jan Paweł II, *Dzieła literackie i teatralne*, t. 1: *Juwenilia (1938–1946)*, red. J. Popiel, Kraków.

Inne prace cytowane w artykule

Kadyjewska A., 2003, *Janusz Stanisław Pasierb „droga”. Próba interpretacji*, w: *Janusz St. Pasierb – poeta*, red. B. Kuczera-Chachulska, M. Łukaszuk, M. Prussak, Warszawa 2003, s. 61–72.

Norwid i my... *O Pracowni Słownika Języka Cypriana Norwida*, 2016, red. T. Korpysz, J. Puzynina, B. Subko, E. Teleżyńska, Kraków.

Puzynina J., 1990, *Słowo Norwida*, Wrocław.

Puzynina J., 2002–2003, *Książka o języku religijnym Norwida* [recenzja książki: W. Kudyba, „*Aby mowę chrześcijańską odtworzyć na nowo...*”. *Norwida mówienie o Bogu*, Lublin 2000], „*Studia Norwidiana*” 20–21, s. 202–227.

Puzynina J., 2010, *Norwid w moim życiu*, w: *Norwidologów portret własny*, red. i oprac. A. Dunajski, Pelplin, s. 135–142.

Puzynina, 2024, „*Słowo*” w *twórczości Norwida*, teksty wybrał i wstępem opatrzył T. Korpysz, posłowie A. Kozłowska, Dębinki.

Sobotka P., 2003, „*pośrodku swojej nocy*”. *Jeszcze o cierpieniu w poezji księdza Janusza Stanisława Pasierba*, w: *Janusz St. Pasierb – poeta*, red. B. Kuczera-Chachulska, M. Łukaszuk, M. Prussak, Warszawa, s. 73–90.

Wojan K., 2024, *Polska leksykografia autorska*, Gdańsk.

Żukowska J., 1999, *Tekstowy obraz cierpienia w poezji księdza Janusza Stanisława Pasierba*, praca magisterska napisana pod kierunkiem prof. dr hab. Jadwigi Puzyniny, Warszawa [maszynopis].

Abstract

Jadwiga Puzynina as a scholar of authors' language

This article characterises the scholarly output of Jadwiga Puzynina as a researcher of authors' language. As her studies of Norwid have already been discussed elsewhere, the article concentrates on her research devoted to other writers, including Zbigniew Herbert, Jan Kochanowski, Wojciech Kudyba, Stanisław Jerzy Lec, Czesław Miłosz, Janusz St. Pasierb, Jan Twardowski, and Karol Wojtyła, as well as on her works on the theoretical issues involved in the description of idiolects. The article is supplemented with a bibliography of Jadwiga Puzynina's publications on the language of authors.

Keywords: Jadwiga Puzynina, language of authors, idiolectology
